

ERDAL ÖZ
ADNAN ÖZYALÇINER
KEMAL ÖZER

ARKADAŞ
MEKTUPLARI

Yayına Hazırlayan: YALÇIN ARMAĞAN

ERDAL ÖZ
ADNAN ÖZYALÇINER
KEMAL ÖZER

ARKADAŞ
MEKTUPLARI

Can Çağdaş

Arkadaş Mektupları, Erdal Öz, Adnan Özyalçiner, Kemal Özer

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2019, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Selim Bektaş

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Mert Tokur

Dizgi: Sevdagül Kasap

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4135-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741357

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ERDAL ÖZ
ADNAN ÖZYALÇINER
KEMAL ÖZER

ARKADAŞ MEKTUPLARI

MEKTUP

Yayına hazırlayan
Yalçın Armağan

♥can

Erdal Öz'ün Can Yayınları'ndaki kitapları:

Yaralısın, 1983

Kanayan, 1985

Gülünün Solduğu Akşam, 1986

Havada Kar Sesi Var, 1987

Odalarda, 1995

Sular Ne Güzelse, 1997

Bir Gün Yine Allı Turnam, 1998

Cam Kırıkları, 2001

Defterimde Kuş Sesleri, 2003

Yorgunlar, 2009

Düşünüyorum da, Müthiş Bir Şey! - Düzyazılar, 2016

Yarın, Nasıl Bir Gün Olacaksın? / Günlükler 1956-1998, 2016

Yaşamayı Nasıl Özledim Bilsen!, 2017

Sevgili Erdal / Erdal Öz'e Mektuplar, 2019

ERDAL ÖZ, 26 Mart 1935'te Sivas, Yıldızeli'nde doğdu. Devlet memuru olan babasıyla birlikte Türkiye'nin değişik yerlerini dolaştı. Tokat Lisesi'ni bitirdikten sonra, İÜ Hukuk Fakültesi'nde başladığı yükseköğrenimini Ankara Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. TDK Yayın Kolu'nda, Türk Sinematek Derneği Ankara Şubesi'nde çalıştı. İstanbul'da arkadaşlarıyla birlikte *a Dergisi*'ni çıkardı. İlk öykü kitabı *Yorğunlar*, 1960'ta a Dergisi Yayınları arasında çıktı. İlk romanı *Odalarda*, aynı yıl Varlık Yayınları'ndan çıktı. Ankara'da Sergi Kitabevi'ni açtı. 12 Mart Askerî Darbesi'yle başlayan karanlık dönemde siyasal görüşlerinden dolayı üç kez tutuklandı, hapis yattı ama yargılanma sonucunda aklandı. Bu dönemi işlediği *Yaralısın* adlı romanıyla 1975 Orhan Kemal Roman Armağanı'na değer görüldü. 1975-1981 yılları arasında Cem Yayınevi'nin Arkadaş Kitaplar adlı çocuk edebiyatı dizisini yönetti. 1981'de Can Yayınları'nı kurdu. *Sular Ne Güzelse* adlı kitabıyla 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Cam Kırıkları* ile 2001 Sedat Simavi Öykü Ödülü'nü aldı. *Kanayan* (1973) adlı öykü kitabında, *Deniz Gezmiş Anlatıyor* (1976) ve *Gülünün Solduğu Akşam* (1986) adlı anı-romanlarından sonra *Gülünün Solduğu Akşam*'a girmeyen notlar ve izlenimlerini 2003'te *Defterimde Kuş Sesleri*'nde topladı. SSCB gezisinin izlenimlerini içeren *Allı Turnam* (1976), 1998'de *Bir Gün Yine Allı Turnam* adıyla yeniden yayımlandı. *Havada Kar Sesi Var* adlı öykü kitabı 1987'de basıldı. *Dedem Korkut Öyküleri* (1979), *Alçacıktan Kar Yağar* (1982), *Babam Resim Yaptı* (2003) adlı üç çocuk kitabı yayımlandı. Erdal Öz, 6 Mayıs 2006'da aramızdan ayrıldı.

İçindekiler

Bir Dönemin Mektupları.....	11
Mektuplarda Adı Geçen Kişiler.....	17
ADNAN ÖZYALÇINER'DEN ERDAL ÖZ'E	19
Yayına Hazırlayanın Notu	21
Erdal Öz	23
...ve mektupları.....	41
ERDAL ÖZ'DEN ADNAN ÖZYALÇINER'E	153
ERDAL ÖZ'DEN KEMAL ÖZER'E	167
Kemal Özer'in Mektuplarla İlgili Notu.....	169
KEMAL ÖZER'DEN ERDAL ÖZ'E	247
Kemal Özer'in Mektuplarla İlgili Notu	249
ADNAN ÖZYALÇINER'DEN KEMAL ÖZER'E	319
Kemal Özer'in Mektuplarla İlgili Notu.....	321

Bir Dönemin Mektupları

Adnan Özyalçınar

Okuyacağınız mektuplar, ilköğretim yıllarımızın mektupları. Bir avuç genç olarak yaşama tutunma, kendimizi edebiyat, sanat, kültür yoluyla ifade etmeye çalıştığımız bir dönemin mektuplarıdır.

Anımsadığım kadarıyla Kemal Özer'le benim, Erdal'la tanışmamız *Yeditepe*'de çıkan "Topkapı Tramvayı" adlı bir öyküsü dolayısıyla olmuştur. Erdal, o sırada Aksaray'da Millet Caddesi üstündeki Taşkasap'ta oturuyordu. Kemal Özer'in evi Aksaray'ın göbeğindeydi. Ben de Fatih'in Karagümrük semtinde oturuyordum.

Üniversiteye başladığımız 1955 Ekim'inde Onat Kutlar, Hilmi Yavuz, Ferit Öngören, Erdal Öz, Yılmaz Güney'le üniversite öğrencileri olarak karşılaştık. Ülkü Tamer, Robert Kolej öğrencisi olarak gelip gidiyordu. Malatya'dan gelen Adnan Işık vardı bir de. Biz, Kemal Özer, ben, Önay Sözer, Ergin Günçe, Konur Ertop İstanbul Erkek Lisesi'nin birbirini tanıyan öğrencileri olarak aralarına katıldık. Kemal'le ben, Demir Özlü'yle Ferit Edgü'yü lise yıllarından liseler arası edebiyat matinelelerinden tanıyorduk. Doğan Hızlan da ayrı bir lisede olmasına karşılık Konur Ertop'un mahalle arkadaşı olarak lise yıllarından tanışımızdı. O yıllarda Konur Ertop'la birlikte iki sayılık *Yankı* adlı bir sanat-edebiyat-kültür dergisi de çıkarmışlardı. Aramıza katılanlar arasında Edip Cansever'le Yusuf Atılgan da

vardı. Paris'ten dönen Selahattin Hilav'ı da felsefeci olarak aramıza aldık. O sırada yedek subay olarak askerlik görevini yapan Asım Bezirci, Halis Acarı kimliğiyle aramızdaydı.

Bütün bu arkadaşlarla, derslerimizin dışındaki saatlerde Beyazıt Camisi'nin arkasındaki Sahaflar Çarşısı bitişiğindeki Cınaraltı'nda toplanırdık.

Kemal Özer, Erdal Öz ile ben yolumuz Aksaray-Topkapı'ya doğru olduğundan birlikte yürüyerek evlerimize dönerdik. Böylece kendiliğinden bir üçlü oluştu. Yol boyunca edebiyat-sanat-kültür tartışmaları içinde geçen bu akşamlar, konuştuklarımız, bir-iki yıl sonra yaşam izlenimleriyle birlikte sanat-edebiyat tartışmaları ve dedikodularıyla aramızda mektuplaşmaya yol açtı. Dört-beş yıl, daha da çok sürdü.

Biz direnen bir kuşaktık. Başkaldırıcı bir kuşak. Bizim grubumuz 1950 kuşağı içinde kalabalık bir gruptu. Boş durmayacaktı. 15 Ocak 1956'da her ay cepten onar lira koyarak *a* dergisini çıkardık.

a dergisinin çıkışı Demokrat Parti'nin iktidarının siyasal baskılarının arttığı döneme rastlar. Hepsi üniversite öğrencisi olan genç yazarlar topluluğunun bir araya gelmedeki amaçları, iktidarın siyasal-toplumsal baskılarına karşı çıkmak olduğu kadar edebiyatın yozlaşmışlığına, gerçekçilikteki basmakalıplığa karşı çıkmak diye özetlenebilir. Genç kuşak siyasal iktidara olduğu gibi edebiyatın iktidarına da başkaldırıyordu. *a* dergisinin yayını her iki alanda, bir anlamda özgürlük savaşı biçiminde sürdü. 27 Mayıs 1960'ta her iki alandaki özgürlüklerin kazanılmasıyla "Özgürlük Armağanı" başlığıyla bir özel sayı çıkarılarak yayımına son verildi.

a'nın yayını sonlandırması Erdal Öz'ün Ankara'da *Değişim* dergisini çıkarmasını tetikledi. Amacı grubun yeniden bir araya gelerek yaşam ve edebiyat savaşını sürdürmesine olanak hazırlamaktı. Öyle de oldu.

Özgürlükçü '61 Anayasası'nın toplumsalcı kaynak eserlerinin çevrilmesine, halkın sınıfsal bilince varma yolunda örgütlenmesine yol açmasına karşın Adalet Partisi'nin devrimci gelişmeyi engelleyen baskıcı tutumu karşısında egemen güçler arasında yeni bir denge oluşturmayı amaçlayan 12 Mart 1971 Muhtırası çıkageldi.

27 Mayıs askerî hareketinin tersine bu hareket, her türlü düşünsel, siyasal özgürlükler başta olmak üzere sınıfsal isteklerle devrimci çabaları ezdi geçti.

1972 yılının başlarında *a* dergisi yazarları yeniden bir araya geldi. Bir Erdal Öz yoktu aramızda. Uydurma bir suç olan uçak kaçırmaktan hapisteydi. Derginin yeniden çıkarılmasına karar verildi. Adı *Yeni a Dergisi* olacaktı. İlk sayısı 1 Nisan 1972 tarihinde 5.000 adet basılarak yayımlandı, neredeyse iadesiz, hepsi satıldı.

Derginin çıkarılış amacı, “Yeniden Çıkararken” başlığıyla şöyle açıklanmıştı:

Yeni a Dergisi, ilk yayımlanışında olduğu gibi sanat ve kültür ortamımızın bunalımla karşı karşıya bulunduğu günlerde yayımlanıyor yeniden. Kültürel sorunlarımızı açıklıkla ortaya koymak, bilimsel irdelemesini yapmak, halkımızla ileriye dönük bir diyaloga girmek bakımından somut koşulların elverişsizliği ortada. Amacımız, uzun sürede, değişen sorunlarımıza çözümler getirmek, geniş etkileriyle karşı karşıya bulunduğumuz burjuva Batı kültürüyle hesaplaşmak, geleneksel ve aktüel sanatımızın köklü eleştirisini gerçekleştirmek ve bütün bu çalışmaları yaparken halkımızın mücadelesiyle dayanışma sağlamak, sınıfsal kökenleri sağlam bir kültürün ve sanatın oluşmasına katkıda bulunmak, kısa sürede ise bu hedefe ulaşılmasını engelleyen koşullara karşı kesin bir tavır almaktır.

Okuyacağınız bu mektuplarda da bu yaşam ve kültür savışımızın gereğinin tartışıldığını göreceksiniz.

Sanat ve edebiyatın dil ile bağlantısının gereğini, yenilikçi bir anlatımın ancak yalın bir dil aracılığıyla başarılı olabileceği, özellikle Nurullah Ataç'ın yolunu izlememizin gereği görülmektedir.

Ben burada bizim Ataççılığımıza bir açıklık getirmek isterim. Biz Ataç'ın özleştirme dışında dili yalınlaştırmadaki tutumuyla ilgilendik. Sözcüklerle deyimleri kalıplaşmış biçimlerinin ötesinde, alışılmış, bilinen yerlerinden ayrı konumlarda kullanmayı denedik. Bu yolla o sözcüklerle deyimler yeni anlamlar kazanacaktır. Özleştirme anlatımı geliştirip geliştirme yönünden ele alınmıştır. Gerçek özleştirmenin anlatıma

yeni anlamlar kazandırması gerekiyordu. Türkçe sözdiziminin gelişmesiyle Türkçeye yeni anlamlar kazandırılması önemliydi. Burada aslolan dilin yenileşmesidir. Anlatımı geliştirecek, dili yalınlaştıracak olan sözdizimiydi.

O dönemde bizim başucu kitaplarımızdan biri Rilke'nin Behçet Necatigil ile Andreas Tietze'nin Almanca aslından çevirdikleri *Malte Laurids Brigge'nin Notları*'ydı. Behçet Necatigil ile Tietze'nin Türkçesiyle Rilke'nin oya gibi anlatımı bizi içine çekmişti. Yaşamın edebiyatı, edebiyatın yaşamı etkileyişi bunca güzel, bunca derin anlatılabilirdi.

Mektuplaşmaya karar verdiğimizde mektupların özellikle edebî mektuplar olmasını istedik. Bu bence Rilke'ye olan hayranlığımızdan kaynaklanıyordu. Yaşamı ve sanatı, onun gibi derinden kavrayabilmenin özlemiydi bizimkisi. Yaşamı da sanatı da oya gibi işlemekti. Belki de bu düşünceye en çok ben kapılmışımdır. Göreceksiniz kimi mektuplarımı "iş mektubu" diye küçümsüyordum. Şimdi baktım da onlar da diri, dirençli bir edebiyatın yerleşip yaygınlaşması için girişilen çabalar, çalışmalarımız. Art arda dergi çıkarmak, yayınlar yapmak gibi. Biz mektuplarımıza özen gösterirdik. Tıpkı şiirimize, öykümüze gösterdiğimiz özenin aynısını.

1961 yılında yazıp Erdal'a yayımlatması için gönderdiğim "Oyunun Sonu" novella tarzında bir uzun öyküydü. Küçük bir kasabada sıkışmış bir öğretmenin yaşamsal cinsel bunalımlarının anlatıldığı bir öykü. Erdal yayımlanmamış olmalı, müsvedde uzun yıllar masamın çekmecesinde bekledi. Bilgisayarın daha yaygınlaşmadığı ilk yıllarda Kemal Özer, bu öyküyü bilgisayara aktardı. Başka iki uzun öyküyle birlikte "Çıkmazdaki" başlığıyla toplu öyküler ciltleri içinde *Aradakiler* adıyla bir kitap olarak yayımlandı.

Erdal'ın, "Bir de roman var, Adnan'ın mı, kim yazmış?" dediği bir roman var. Evet, o roman da var. Benim Erdal'a yayımlatması için gönderdiğim roman.

Bana geri gelip gelmediğini bilmiyorum da '60'lı yılların sonu, '70'li yılların başında, konusunu bildiğimden, gölge yazar olarak Türkan Şoray adına yazdım o romanı. *Yeni İstanbul*'da tefrika edildi. Adı *Buruk Acı*. Gene Türkan Şoray tarafından filmi de yapıldı. Şarkısı da var hani. Onun sözlerini Sennur Sezer

yazdı. Türkan Şoray, kendisinin yazmadığını söyleyince Sennur Sezer adına kayıtlara geçti. Romana gelince o öyle kaldı.

Arkadaş Mektupları, size arkadaşlığın, dostluğun, sevginin, mutluluğun verdiği gibi dilin, edebiyatın tadını, hayallerin, düşlerin, düşüncelerin yaşanası güzelliğini verecektir. Umutlu, mutlu bir yaşamın kapıları açılacaktır önünüzde.

Ayrıca bir dönemin edebiyatının, sanatının, sanatçılarının nasıl bir sanatsal, toplumsal, siyasal, yaşamsal savaş verdiklerinin, her seferinde umudun mutluluğun yolunu açtıklarının tarihini, bir edebiyat tarihçisi titizliğiyle sunacaktır.

Bu kitapla yazının, yazışmanın değeri bir kez daha anlaşılacaktır. Özellikle günümüzde.

Ekim 2019
Merter/İstanbul

Mektuplarda Adı Geçen Kişiler¹

Ali (Püsküllüođlu)	Memet (Fuat)
Ali Bey (Avni Öneş)	Muazzez (Menemenciođlu)
Arslan (Kaynardođ)	(Muzaffer) Erdost
Asım (Bezirci)	Naim (Tirali)
Bilge (Karasu)	Nurer (Uđurlu)
Cemal (Süreya)	Oktay (Akbal)
Demir (Özlu)	Onat (Kutlar)
Doğan (Hızlan)	Önay (Sözer)
Ece (Ayhan)	Salâh (Birsell)
Edip (Cansever)	Salim (Şengil)
Ergin (Ertem)	Seyfi (Özgen)
(Ergin) Günçe	Sezer (Tansuđ)
Erol (Gülercan)	Teo: Teoman Aktürel
Ertuđrul (Ayaydın)	Tomris (Uyar)
Fazıl Hüsnü (Dađlarca)	Turgut (Uyar)
Ferit (Edgü)	Uđur (Cankoçak)
(Ferit) Öngören	Ülkü (Tamer)
Gülten (Akin)	Ümit Yaşar (Ođuzcan)
Halis (Acarı): Asım Bezirci	Veysel (Öngören)
Hikmet Erhan (Bener)	Vüsat (O. Bener)
Hilmi (Yavuz)	Yahya (Bozbekirođlu)
(Hüseyn) Cöntürk	(Yusuf) Atılđan
Hüsamettin/Hüsam (Bozok)	
Konör/Konur (Ertop)	
(Mehmet) Günfer (Çelikman)	

1. Mektuplarda isimleri bir kez geçenler için açıklayıcı bilgi metin içinde verilmiştir. (Y.N.)

ADNAN ÖZYALÇINER'DEN
ERDAL ÖZ'E

Yayına Hazırlayanın Notu

Erdal Öz, Adnan Özyalçiner'in mektuplarını ilk kez, *Öykücülüğümüzün Kırk Yıllık Çınarı: Adnan Özyalçiner* (Evrensel Basım Yayın, 1999) kitabında gün ışığına çıkarır. Bu anma kitabına Adnan Özyalçiner'in mektuplarından alıntılarla bir yazı yazan Erdal Öz, sonrasında bu yazının biraz değiştirilmiş bir biçimine, yayına hazırlamaya başladığı mektuplardan oluşan kitabın girişinde yer verir. Biz bu kitaba, Erdal Öz'ün elinden çıkan bu son hali aldık.

“Arkadaşım, Dostum Adnan Özyalçiner” başlıklı bu yazının, Erdal Öz arşivindeki ilk halinde sonraki versiyonlardan farklı bir girişi var. Erdal Öz günlüklerinde ilk versiyonun girişindeki bölümü niye attığını şöyle anlatır: “Yazımı tamamladıktan sonra Sennur’a telefon ettim. Bir saat sonra Adnan’la birlikte çıkıp geldiler. Onlara yazdığım yazıyı okudum. İyi de oldu. Birtakım yanlış hatırlamaları düzeltti Adnan. Yazıyı düzelterip onlara verirken yukarıdaki giriş bölümünün yazıya bir şey katmadığımı anlayıp çıkardım. İyi de oldu”.¹

Her ne kadar Erdal Öz, bu “giriş bölümü”nün yazısına bir şey katmadığını düşünse de, hem mektup yazma alışkanlıklarından hem de arkadaş mektuplarında “kendi görüntüsünü bulmak”tan söz etmesi önemlidir. Bu yüzden Erdal Öz arşivindeki versiyonda yer alan ve öncesinde günlüklerde yayımlanan bu bölümü buraya alıyoruz:

1. Erdal Öz, *Yarın, Nasıl Bir Gün Olacaksın?: Günlükler 1956-1998*, Ayşe Sarısayın (yay. haz.), Can Yayınları, İstanbul, 2016, s. 418. (Y.N.)

“Bir ağacın dalları gibiydik,” diyor Kemal Özer, 1950 kuşağından dostlarını anarken. *Arkadaş Mektupları*’nda bu çok dallı ağacın üç ismi Erdal Öz, Adnan Özyalçın ve Kemal Özer’in 1955 ile 1973 yılları arasında yazdıkları mektuplar bir araya getirildi.

Erdal Öz, “Kendimin o yıllardaki görüntüsünü buluyorum,” diyerek arkadaşlarına yazdığı mektupların bir dönemin belleğini nasıl kayda geçirdiğine işaret ederken Kemal Özer de mektupları sayesinde kendisiyle yüzleşme olanağı yakaladığını dile getiriyor: “Özellikle 1970’e kadar yazdıklarım, elimde başka örnekler olmadığı için, başlı başına birer kendimle yüzleşme olanağı. Bu mektuplara ulaşına değin o yıllara ilişkin yalnız belleğimde kalanlar vardı, bir de elimdeki yanıtlardan çıkardığım birtakım ipuçları.” İlk kez bir arada yayımlanan mektuplar, bir kuşağın “görüntü”süne ulaşmamıza olanak sağlıyor.

1950 kuşağının üç önemli isminin mektupları, kendi kişisel tarihlerinin kayıtlarını tutmanın yanı sıra 1955’ten 1973’e kadar arkadaş sohbetlerine saklanmış “gizli” edebiyat tarihini de açığa çıkarıyor.

#50kuşağı #mektup #arkadaşlık #yayıncılıktarihi #edebiyatdergileri
#edebiyatdünyası #yazarmektupları

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

mektup

ISBN 978-975-07-4135-7

9 789750 741357